VYUŽÍVAJÍ UČITELÉ NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY VE VÝUCE VIDEOA Z YOUTUBE?

BUDÍNOVÁ Vendula, CZ

Resumé

Ve 20. století se objevily média pro sdělování informací jako rozhlas nebo televize. Nyní je doplnila média spjatá s informačními technologiemi, které jsou v současnosti reprezentovány například počítači, internetem a dotykovými zařízeními. Tyto média byly postupně zařazovány i do procesu vzdělávání, kde dnes zabírají důležitou roli. V roce 2005 se na internetu objevila nová platforma, která měla sloužit ke sdílení video souborů. Jednalo se o sociální síť YouTube (www.youtube.com). V moři videí, které každý den přibývají na této platformě, se ale nachází i takové, které mají kromě zábavné složky i složku informační a vzdělávací (např. cestovatelské vlogy, vlogy o politice, vlogy o historických událostech, atd.). Video obsahující informační a vzdělávací složku mohou sloužit jako vnější motivace žáků ve vyučování. Na tyto skutečnosti jsme reagovali v našem výzkumném šetření, kde jsme se zaměřili na sociální síť YouTube a zda tuto síť využívají učitelé ve školním prostředí jako motivační prvek u žáků na 2. stupni základní školy.

Klíčová slova: Sociální sítě, YouTube, videa, motivace.

DO TEACHERS USE VIDEOS FROM YOUTUBE IN A TEACHING AT THE SECOND LEVEL OF BASIC SCHOOL?

Abstract

In the 20th century, media such as radio or television have emerged for communicating information. It has now been supplemented by media that are related to information technologies, such as computers, the Internet and touch devices. These media have been gradually integrated into the education process, where they play an important role today. In 2005, a new platform emerged on the internet to share video files. It was a YouTube social network (www.youtube.com). In the amount of videos that are growing on this platform each day, there are also those that contain, in addition to the entertainment component, information and education (e.g. travel vlogs, vlogs about politics, vlogues about historical events, etc.). Videos containing the informational and educational component can serve as external motivation of pupils in teaching. We have responded to these facts in our research survey, where we focused on the YouTube social network when this network is used by teachers in the school environment as a motivational element for pupils at elementary school.

Keywords: Social networks, YouTube, videos, motivation.

Úvod

V dnešní době nás obklopují zařízení, které daly vzniknout tzv. informační společnosti. Samotné pojetí a vymezení pojmu informační společnosti se v důsledku rozvoje informačních technologií neustále vyvíjí, ale v roce 2003 definoval Jonák informační společnost jako: „*Informační společnost je společnost založená na integraci informačních a komunikačních technologií do všech oblastí společenského života v takové míře, že zásadně mění společenské vztahy a procesy. Nárůst informačních zdrojů a komunikačních toků vzrůstá do té míry, že ho nelze zvládat dosavadními informačními a komunikačními technologiemi*“.

Změny proběhly i v rámci vzdělávacího systému. Objevily se „nové“ teorie učení(se), které vymezují základní souvislosti mezi fungováním procesu konstrukce poznatků, kdy je podporován moderními informačními technologiemi, a mezi mechanismy vlivu těchto technologií na vlastní proces učení(se). S rozvojem internetu se začaly tyto média postupně využívat i ve školním prostředí a kde v současné době hrají důležitou roli (Klement, 2017). Využití videí YouTube ve vyučování popíšeme v dalším textu.

1 Fenomén YouTube

14. února 2005 zaregistrovali Chad Harley, Steve Chen a Jawed Karim doménu youtube.com, která měla sloužit jako server umožňující sdílení video souborů. 23. dubna došlo k nahrání prvního video s názvem „Me at Zoo“, na němž se spoluzakladatel Jawed Karim nachází v zoo v San Diegu. V roce 2006 odkoupila doménu firma Google za 1,65 miliardy dolarů. V této době se mohl YouTube pochlubit 72 miliony diváků (Čížek, 2015).

K dnešním dnům má YouTube lokaci v 88 zemích a je přeložen do 76 jazykových mutací. YouTube umožňuje svým uživatelům videa zhlédnout, sdílet, komentovat, ale i nahrávat. Obsah YouTube je nesmírně pestrý, protože uživatelům umožňuje přidávat na tento server prakticky cokoli, kromě materiálů, které by porušovaly etická pravidla či platnou legislativu (YouTube, 2017). Dnešní uživatelé platformy YouTube tak nahrávají na své kanály videa s různým obsahem – od zábavných videí, herních videí, challenge, lifestyle videí (zabývající se životním stylem), až po vlogy, kde takzvaní „YouTubeři“ mluví o čemkoliv. V tomto moři videí se ale nachází i takové, které mají kromě zábavné složky i složku informační a vzdělávací (např. cestovatelské vlogy, vlogy o politice, vlogy o historických událostech, atd.), kterým se budeme podrobně věnovat v následující kapitole.

2 Výuková složka videí pro zvýšení motivace

Aby žáci podávali optimální výkony, je nutné je motivovat (Skalková, 1999), což je běžně přijímaná skutečnost. Musí být tedy vytvářeny takové podmínky, které by měly pozitivní motivační hodnotu vzhledem k učební činnosti žáka (Hrabal, 1978). V dnešní době patří sledování videí mezi nejoblíbenější volnočasové aktivity většiny dětí nejen České republiky. Nabízí se otázka, zda by se tento fenomén nedal využít i v prostředí školy, kde by videa sloužila jako jedna z možných vnějších motivací žák.

Na základě výše uvedených úvah hodláme realizovat výzkumné šetření, které je zaměřeno na vliv vybraných videí na YouTube ve výuce a jak vnímají učitelé druhého stupně základní školy zařazení tohoto motivačního prvku do vzdělávání. Na základě úvah, co může motivovat žáky ve vyučování, jsme se rozhodli realizovat výzkumné šetření, které bylo zaměřeno na vliv vybraných videí na YouTube v sekundárním vzdělávání.

3 Vymezení výzkumného problému a cílů

Na jaře roku 2018 jsme uskutečnili výzkumné šetření, kde jsme učitelům 2. stupně základní školy pokládali otázky týkající se sociální sítě YouTube. Do tohoto šetření se nám zapojilo 55 učitelů různým aprobací. Cílem výzkumného šetření bylo zjištění, zda učitelé zařazují videa z YouTube do výuky a pokud ano, v jaké části hodiny. Učitelé byli rozděleni do dvou skupin, a to podle délky praxe, kde první skupinu tvořili učitelé s praxí do 10 let a druhou skupinu tvořili učitelé s praxí nad 11 let. V rámci zamýšleného výzkumného šetření jsme využili kvantitativní metody sběru

a vyhodnocení dat, kde sběr dat byl proveden dotazníkem, který byl zaslán respondentům pomocí Formuláře Google.

Vyhodnocení sesbíraných dat jsme provedli pomocí odpovídajících statistických metod a to testem nezávislosti chí-kvadrátu. Nezávislost chí-kvadrát je dle Chráska (2007) často používán při zpracovávání výsledku dotazníkového šetření, kde se má rozhodnout, zda je mezi dvěma jevy případná existence souvislosti (závislosti). V další kapitole seznámíme čtenáře s výsledky výzkumného šetření.

4 Výsledky výzkumného šetření

Ve výzkumném šetření jsme učitelům položili tyto otázky: „*Používáte videa na YouTube jako motivaci ve vyučování? Pracujete ve vyučování s videi z YouTube při představování nového učiva - jako motivace? Pracujete ve vyučování s videi z YouTube při výkladu nového učiva? Pracujete ve vyučování s videi z YouTube při upevňování probraného učiva?*“

Hypotéza č. 1

H_{01} Učitelé s praxí do 10 let používají stejně videa na YouTube jako motivaci ve vyučování stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

H_{A1} Učitelé s praxí do 10 let používají jinak videa na YouTube jako motivaci ve vyučování jinak jako učitelé s praxí nad 11 let.

Graf 1 – Video z Youtube jako motivace – skutečná četnost

Graf 2 – Video z Youtube jako motivace – očekávaná četnost

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium $G = 0.545$. Kritická hodnota nám vyšla $\chi_{(1-\alpha);df} = 7.815$. Konečné rozhodnutí je tedy takové, že na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_{01}) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Z tohoto rozhodnutí vyplývá, že učitelé s praxí do 10 let používají stejně videa na YouTube, jako motivaci ve vyučování, stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

Hypotéza č. 2

H_{02} Při představování nového učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

H_{A22} Při představování nového učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube jinak než učitelé s praxí nad 11 let.

Graf 3 – Video z Youtube při představování učiva – skutečná četnost

Graf 4 – Video z Youtube při představování učiva – očekávaná četnost

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium $G = 6,233$. Kritická hodnota nám vyšla $\chi_{(1-\alpha);df} = 5,991$. Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_{02}) o nezávislosti jednotlivých znaků zamítáme a přijímáme hypotézu H_{A2} , která nám říká, že mezi učiteli s délkou praxe do 10 let a učiteli s praxí nad 11 let existuje určitá závislost.

Hypotéza č. 3

H_{03} Při výkladu nového učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

H_{A13} Při výkladu nového učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube jinak než učitelé s praxí nad 11 let.

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium $G = 0,952$. Kritická hodnota nám vyšla $\chi_{(1-\alpha);df} = 5,991$. Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_{03}) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Což znamená, že při výkladu nového učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

Graf 5 – Video z Youtube při výkladu nového učiva – skutečná četnost

Graf 6 – Video z Youtube při výkladu nového učiva – očekávaná četnost

Hypotéza č. 4

H_{04} Při upevňování probraného učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

H_{A4} Při upevňování probraného učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube jinak než učitelé s praxí nad 11 let.

Graf 7 – Video z Youtube při upevňování probraného učiva – skutečná četnost

Graf 8 – Video z Youtube při upevňování probraného učiva – očekávaná četnost

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium $G = 2,036$. Kritická hodnota nám vyšla $\chi_{(1-\alpha);df} = 5,991$. Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_{04}) o nezávislosti jednotlivých znaků

nezamítáme. Takže při upevňování probraného učiva používají učitelé do 10 let praxe videa z YouTube stejně jako učitelé s praxí nad 11 let.

Závěr

V dnešní době patří sledování videí mezi nejoblíbenější volnočasové aktivity většiny dětí České republiky (YouTube, 2017). Položili jsme si otázku, zda by se tento fenomén nedal využít i v prostředí školy, protože některá videa na YouTube obsahují informační a vzdělávací složku a tedy mohou sloužit jako vnější motivace žáků ve vyučování. Příspěvek se zabíral výzkumné šetření, kde jsme oslovili 55 učitelů 2. stupně základních škol. Z dotazníku jsme stanovili 4 hypotézy. U hypotéz 1, 3 a 4 se nám potvrdili nulové hypotézy, které nám říkají, že mezi skupinami neexistuje rozdíl. U hypotézy 2 se nám ale potvrdila alternativní hypotéza, která nám říká, že existuje určitá závislost mezi učiteli do 10 let praxe a mezi učiteli s praxí nad 11 let a to při pouštění videí z YouTube při představování nového učiva. Nabízí se otázka, co mohlo způsobit tento stav.

Literatura

- Čížek, J. (2015). YouTube.com slaví desáté výročí. *O počítačích, IT a internetu – živě.cz*. Dostupné z <https://www.zive.cz/clanky/youtubecom-slavi-desate-vyroci/sc-3-a-177170/default.aspx>
- Hrabal, V. (1978). Příspěvek k rozboru motivace školního výkonu žáka z hlediska pedagogické psychologie. *Pedagogika*, 28 (2). Praha:UK PedF
- Chrástka, M. (2006). *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Praha:Grada.
- Klement, M. (2017). Connectivism and ICT tools: The opinions and attitudes of teachers towards their use in education. *4th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM 2017* (s. 97-108). SGEM2017C:ConferenceProceedings.
- Jonák, Z. (2003). *Informační společnost*. Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV). Dostupné z http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000468&local_base=KTD
- Skalková, J. (1999). *Obecná didaktika*. Praha:ISV.
- YouTube, (2017). *YouTube v číslech*. Dostupné z <https://www.youtube.com/intl/cs/yt/about/press/>

Kontaktní adresa:

Vendula Budínová, Mgr.

Katedra technické a informační výchovy, Pedagogická fakulta UP, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc, ČR, e-mail: vendula.budinova01@upol.cz